

ELÄINTEN KÄSITTELY NAVETALLA

TURVALLISUUS ENSIN

Nautojen kanssa työskennellessä pitää muistaa, että ne ovat isoja saalis- ja laumaeläimiä. Naudat ovat herkkiä reagoimaan erilaisiin uhkiin ja silloin ne tavallisesti pyrkivät pakenemaan. Jos pakeneminen ei onnistu, ne voivat myös puolustautua. Naudat rakastavat rutiineja ja ennalta arvattavaa elämää. Ne eivät tykkää yllätyksistä ja säikähdyksistä.

Noudatathan siis navetalla yhdessä sovittuja pelisääntöjä eläinten käsittelyssä! Työturvallisuus paranee huomattavasti, kun eläimille opetetaan miten niiden halutaan käyttäytyvän ja niiden hoitajat toimivat rauhallisesti ja johdonmukaisesti.

Navetalle tullaan vain sallituissa työvaatteissa: saappaat, haalari ja lakki tai huivi.

ELÄIMET OPPIVAT AINA!

Eläin oppii kaikesta kokemastaan. Mieti siis aina navetalla, millaisia kokemuksia eläimelle aiheutat.

Onko ihmisen kanssa toimiminen mukavaa ja rentoa vai pelottavaa ja stressaavaa?

ELÄINTEN LIIKUTTAMINEN

- Kun lähestyt eläintä, juttele sille ja seuraa huomaako eläin sinut.
- Jos haluat, että eläin nousee parresta, seiso viistosti sen takana ja pyydä normaalilla äänellä "ylös".
- Odota hetken aikaa ja seuraa reagoiko eläin käskyyn. Jos ei, niin pyydä uudestaan. Lehmällä on hyvä kuulo, joten huutaa ei tarvitse.
- Jos eläin ei reagoi pyytämiseen, koputa lantakolalla tai harjalla parren kynnykseen ja pyydä uudestaan "ylös".
- Jos eläin ei reagoi, voit koputtaa sitä varovasti kädellä, lantakolalla tai harjalla lonkan päälle ja pyytää taas "ylös".
- Pyytämistä tai koputtamista jatketaan niin kauan, kunnes eläin reagoi.
- *Pyyttäminen lopetetaan heti, kun eläin reagoi ja sille annetaan tilaa ja aikaa nousta rauhassa.*

KIPU MUUTTAA ELÄIMEN KÄYTÖSTÄ

Jos epäilet, että eläin voi jostain syystä olla kipeä, ole varovainen sen käsittelyssä.

Esim. sorkka- ja jalkaongelmat sekä utaretulehdukset ovat hyvin tavallisia kivun aiheuttajia nautoilla.

KIVUN SYY PITÄÄ AINA SELVITTÄÄ JA LÄÄKITÄ!

Muista, että:

- Lieväkin krooninen kipu voi tehdä eläimestä ärtyisän ja keskittymiskyvyttömän.
- Kipeä eläin voi puolustautua lujaa ja varoittamatta.
- Saaliseläimenä nauta pyrkii aina peittämään kivun.
- Joskus häiriökäyttäytyminen voi jäädä päälle, vaikka kipu on poistunut.

MITEN NAUTOJA KOULUTETAAN?

- Nauta oppii hämmästyttävän nopeasti ja sillä on todella hyvä muisti.
- Sitä saa, mitä vahvistaa! Eli eläimet tekevät sellaista, mistä seuraa mukavia asioita ja välttävät ikäviä asioita.
- Tämän vuoksi pitää tietää, mitä juuri kyseinen yksilö haluaa. Joku voi esim. haluta rapsutusta ja joku toinen taas ei tykkää ihmisen kosketuksesta.
- Positiivisia seuraamuksia voi olla vaikkapa väkirehun saaminen tai lauman luo pääseminen.
- Stressaantunut tai pelkäävä eläin oppii huonosti.
- Opetushetkien pitää olla lyhyitä, vaatimusten sopivan pieniä ja palkkaa pitää saada riittävän usein.
- Jos tiedät eläimen joutuvan sille uuteen tilanteeseen, mieti aina voiko sitä kouluttaa etukäteen jotenkin.
- Uuden asian kouluttaminen on aina helpompaa ja nopeampaa, mitä huonojen tapojen pois opettaminen.

OPISKELE LISÄÄ - HYÖDYLLISIÄ VIDEOITA:

Eläinten liikuttelu navetassa: <https://youtu.be/l7C1m1Jqrtg>

Parresta nouseminen: <https://youtu.be/fQAmOrRuJQY>

Nautojen koulutus - Oppiva nauta: <https://youtu.be/Rx-zUAPqZxY>

Nautojen koulutus - Käytännön sovellutuksia: https://youtu.be/B_XRT18b9ka

AISTIT VAIKUTTAVAT LEHMIEN KÄYTÖKSEEN

NÄKÖAISTI

- Näkökenttä on laaja, mutta takana on pieni katvealue.
- Etäisyyksien hahmottaminen ei ole kovin hyvää.
- Näkee hyvin hämärässä ja havaitsee liikkeen helposti.
- Näkee paremmin alas kuin ylös ja pelästynyt nauta nostaa usein pään ylös.
- Naudat pelkäävät helposti maassa olevia rajapintoja, kynnyksiä ja tummia läikkiä. Ne näyttävät reiiltä tai railoilta, joiden ylittäminen on vaarallista.
- Esim. lastaustilanteessa maahan voi laittaa kumimaton ja ripotella sen päälle purua. Kulkureitti näyttää silloin yhtenäiseltä ja turvalliselta.

KUULOAISTI

- Naudat kuulevat korkeampia ja hiljaisempia ääniä mitä ihminen.
- Äänen suunnan hahmottaminen on heikompaa kuin ihmisellä.
- Naudat ovat herkkiä korkeille ja äkillisille äänille.
- Tutkimuksen mukaan ihmisen huutaminen tuntuu naudoista yhtä epämiellyttävää kuin lyöminen, sähköpiiska tai metallin kalina.
- Eläimen korvia tarkkailemalla tietää, mihin suuntaan nauta on kiinnittänyt huomionsa tai mikä sitä huolestuttaa.

TUNTOAISTI

- Iho, turvan tuntokarvat ja kieli ovat tuntoaistin tärkeimmät osat.
- Naudat aistivat sähköiskuja paljon ihmistä herkemmin, mikä voi aiheuttaa esim. viallisten juomakuppien välttelyä.
- Laajaan pinta-alan kohdistuva tasainen paine voi rauhoittaa. Joten eläimeen nojaaminen tai esim. käsivarren pitäminen paikallaan selän päällä voi auttaa rauhatonta eläintä.

HAJUAISTI

- Naudalla on tarkka hajuaisti ja se käyttää sitä monella lailla. Sonni voi haistaa kiimaisen lehmän kilometrien päästä.
- Emon ja vasikan leimautuminen tapahtuu hajun kautta.
- Stressaantuneen lajikumppanin ja hajuaisti säilyy tietyssä paikassa vaikka eläin poistuu (esim. sorkkahoitoteline) ja muut voivat pelätä samaa paikkaa.
- Ruoan valinta tapahtuu hajuaistin avulla, eikä nauta syö ruokaa, joka on sotkeentunut esim. ulosteeseen.

MAKUAISTI

- Tarkkaa makuaistiaan naudat käyttävät ruoan valikoimiseen.
- Ne välttelevät uusia makuja, eivätkä helposti syö huonon olon aiheuttaneita ruokia uudestaan.
- Uusiin makuihin tottuminen on helpointa, jos ne näkevät muiden syövän uutta ruoka-ainetta.